

ÁGH ISTVÁN

A kommunisták különleges ártalmáról

*Versem képeit egy régi filmből kölcsönöztem,
melyet valamelyik vidéki értekezleten forgattak,
míg nem derült ki, mit tárgyalnak, azt is hihettem volna,
bemutatót rendeznek a dohányzás ártalmáról,
operatőri bravúr, ahogy a hamu ágaskodik a cigarettán,
s ha ernyedten lepottyan, a kéz utána húzza a csikket,
majd három ujjával elnyomja a konzervdobozban,
ahol még keservesen izzik kormában az előbbi,
valaki mindig rágyújt, valaki mindig szünetet tart,
szó szele kél, s lerombolja a szálló füstkarikákat.*

*Még a lázas zagyvaságból nem derült ki semmi,
nincs a szavaknak előzményük, végük a mondatoknak,
csak ahogy rávetemedik a has a síkos asztallapra,
ahogy a légutak asztmás rohama rezgeti meg a szegfűt,
aztán a kimerevített testrészek és a felpörgetett
mozdulatok sorából rám tapadó totálkép,
az utálatba torzult, szűk helyre nyomott tabló,
ahol fölöttesét követő vádlóként csavarozzák
ajkukba a gyanakvás gyújtógyertyáit, a puritán
Munkás cigarettát, az összetartás jegyében.*

*Mintha valami elvtelen üzletről tárgyalnának,
melyet a megyétől jött illetékes említett mostanában,
mint egy imperialista behatolást, ezért a
hivatalos eljárás előtt meghányják-vetik a kérdést,
tévedés-e vagy bűncselekmény, s kit terhel a felelősség,
ha a földművelés mellett, az egyik üzemág gombot készít
a belga csendőrségnek szovjet rézből?
itt ez még csak a tisztázó megbeszélés, az összhang
kovácsolása elvtársi kalapácsok szilárd üllőjén,
de ki a tettes, ha mindenki vádol?*

*Milyen távoli, idegen, mégis oly ismerős a hangjuk,
mintha mindenkiből Kádár János beszélne,
az a pesties cseléd anyanyelv a mércéjük ösztönösen,
s lötyög rajtuk az is, akár a konfekciós öltöny,
s a kérdve kifejtő, tudálékos vita, melyben a hangsúly,
mint az ostorcsapás, nyelven túli érzelmeket indít,
s a torzító erőszakot egyetlen szó sem ússza meg,
hallom az események személytelen igékkal való előadását,
az indokolatlan állításokat a háritások érdekében,
a lassan és hurutosan végére járó hanglemezt.*

*Évtizedeken át éltem ugyanabban a korban én is,
egy volt a történelmünk, nyelvünk és szeretőnk,
ennek az országnak valamely munkahelyén
ugyanazt a nehéz ebédet ettem az étkezdében,
táncoltam a személyzeti osztályvezetővel
a nagy októberi forradalomra tartott bálon,
míg a szovjet ágyúgolyószilánk fékezte lábamat,
még a telefonom központi száma is közös volt,
bár azzal fedezték szigorúan titkos beszélgetéseiket,
miközben lehallgatva akartak megvédeni magamtól.*

*Áttűnt a filmen korabeli emlékem nyomorúsága,
a rendkívüli értekezlet csupán a kivitelezésben
látszott másnak a fővárosi szakszervezeti környezetben,
a lehulló mosoly mögül szűrni kész szemek villogtak rám,
eszükbe sem jutott, hogy áldozatukkal ülnek együtt,
és több közöm van hozzájuk, mint maguknak egymáshoz
a rászédett és kifosztott, megalázott ifjúságom bűnében,
minden bajom tőlük ered közvetve vagy közvetlenül,
s még a harcmodort is ők vívták ki maguk ellen belőlem,
hogy a múltam ellenére győzhessek csak fölöttük.*

Budapest, 1956. október–november. Haller (Hámán Kató) utca a Balázs Béla utca torkolatánál. (Fotó: Fortepan/Nagy Gyula)